

Sygn. akt III C 224/16

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 30 września 2016 r.

Sąd Rejonowy Szczecin-Prawobrzeże i Zachód w Szczecinie III Wydział Cywilny

w następującym składzie:

Przewodniczący: SSR Marta Sawicka-Grab

Protokolant: Natalia Tarnowska

po rozpoznaniu w dniu 22 września 2016 roku w Szczecinie

na rozprawie

sprawy z powództwa syndyka masy upadłości A. J. w S. w upadłości likwidacyjnej

przeciwko R. R.

o zapłatę

I. zasądza od pozwanego R. R. na rzecz syndyka masy upadłości A. J. w S. w upadłości likwidacyjnej 12200 (dwanaście tysięcy dwieście) złotych wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od 30 maja 2013 r. do dnia zapłaty,

II. zasądza od pozwanego na rzecz powoda 1010 (tysiąc dziesięć) złotych tytułem zwrotu kosztów procesu,

III. przyznać K. G. – kuratorowi ustanowionemu dla nieznanego z miejsca pobytu pozwanego R. R. od Skarbu Państwa - Sądu Rejonowego Szczecin-Prawobrzeże i Zachód w Szczecinie wynagrodzenie w kwocie 400 (czterysta) złotych, płatne z uiszczonej zaliczki.

Sygn. akt III C 224/16

UZASADNIENIE

wyroku z dnia 30 września 2016 r.

wydanego w postępowaniu zwykłym

W dniu 30 września 2014 r. powód syndyk masy upadłości A. J. w S. w upadłości likwidacyjnej wniósł o zasądzenie od pozwanego P. R. kwoty 12.200 zł na rzecz powoda z odsetkami ustawowymi liczonymi od dnia 30 maja 2013 r. do dnia zapłaty oraz zasądzenia od pozwanego na rzecz powoda kosztów procesu według norm przepisanych.

W uzasadnieniu powód wskazał, że R. R. pełnił w okresie od dnia 31 lipca 2009 r. do dnia 17 sierpnia 2012 r. funkcję syndyka masy upadłości A. J. prowadzonym przez Sąd Rejonowy Szczecin - Centrum w Szczecinie Wydział XII Gospodarczy pod sygn. akt XII GU p 100/09. Postanowieniem z dnia 17 sierpnia 2012 r. R. R. został odwołany z funkcji syndyka z powodu nienależytego wypełniania obowiązków, a postanowieniem z dnia 12 października 2012 r. powołał syndyka masy upadłości A. J. w upadłości likwidacyjnej w osobie A. S.. Postanowieniem z dnia 25 lutego 2010 r. sąd przyznał syndykowi masy upadłości R. R. zaliczkę na poczet wynagrodzenia syndyka w kwocie 10.000 zł plus należny podatek VAT. W związku z tym postanowieniem R. R. wypłacił w dniu 30 czerwca 2010 r. na swoją rzecz kwotę w wysokości 12.200 zł, co zostało ujęte w sprawozdaniu rachunkowym sporządzonym przez R. R. za okres od 31 lipca 2009 r. do dnia 17 sierpnia 2012 r. Powód wskazał też, że postanowieniem z dnia 28 marca 2013 r. Sąd

odmówił zatwierdzenia ostatecznego sprawozdania z działalności odwołanego syndyka masy upadłości R. R. z dnia 30 października 2012 r. Postanowieniem z dnia 29 maja 2013 r. sąd oddalił wniosek byłego syndyka R. R. z dnia 17 września 2012 r. o ustalenie ostatecznej wysokości wynagrodzenia w wysokości 53.000 zł plus należny podatek VAT. Sąd nie mógł ustalić wysokości wynagrodzenia pozwanego za pełnioną funkcję syndyka zgodnie z treścią art. 165 ust. 2 prawa upadłościowego i naprawczego wobec braku zatwierdzenia przez sędziego komisarza ostatecznego sprawozdania.

Tak argumentując powód wskazał, że R. R. miał obowiązek zwrotu na rzecz masy upadłości pobranych zaliczek na wynagrodzenie syndyka w kwocie 12.200 zł. Pomimo wezwania przez syndyka A. S. do zwrotu zaliczki na wynagrodzenie syndyka w kwocie 12.200 zł, zaliczka nie została zwrócona.

W dniu 17 lutego 2015 r. wydano nakaz zapłaty uwzględniający żądanie pozwu (k. 27).

Postanowieniem z dnia 24 lutego 2016 r. uchylono nakaz zapłaty wydany w postępowaniu upominawczym z dnia 17 lutego 2015 r.

Zarządzeniem z dnia 30 maja 2016 r. celem reprezentowania w sprawie ustanowiono dla nieznanego z miejsca pobytu R. R. kuratora procesowego w osobie K. G..

W odpowiedzi na pozew kurator procesowy wniósł o oddalenie powództwa (k. 64-67).

Sąd Rejonowy ustalił, co następuje:

Postanowieniem z dnia 31 lipca 2009 r. Sąd Rejonowy Szczecin-Centrum w Szczecinie w sprawie o sygn.. akt XII GU 98/09 ogłosił upadłość dłużnika A. J. , obejmującą likwidację majątku dłużnika i jednocześnie w punkcie 5 postanowienia wyznaczył syndyka masy upadłości w osobie R. R.. Upadłość zarejestrowano pod sygnaturą XII GUp 100/09.

fakt znany Sądowi z urzędu, niewymagający dowodu

Sędzia komisarz na podstawie art. 162 ust. 2 a. prawa upadłościowego i naprawczego zarządzeniem z dnia 15 września 2009 r., wniosek syndyka z dnia 8 września 2009 r. o określenie wstępnej wysokości wynagrodzenia zaopiniował pozytywnie do kwoty 53.922,30 zł. Następnie postanowieniem z dnia 21 września 2009 r. Sąd Rejonowy Szczecin-Centrum w Szczecinie w sprawie o sygn. akt XII GUp- 100/09 określono wstępną wysokość wynagrodzenia syndyka masy upadłości R. R. na kwotę 53.000 zł, a w pozostałym zakresie wniosek o określenie wstępnego wynagrodzenia w kwocie 80.000 zł oddalono.

Dowód: zarządzenie z dnia 15 września 2009 r. k. 77 akt sprawy o sygn.. akt XII GUp 100/09

- postanowienie z dnia 21 września 2009 r. k. 89-91 akt sprawy o sygn.. akt XII GUp 100/09

R. R. w okresie od dnia 31 lipca 2009 r. do dnia 17 sierpnia 2012 r. pełnił funkcję syndyka masy upadłości A. J. prowadzonym przez Sąd Rejonowy Szczecin - Centrum w Szczecinie Wydział XII Gospodarczy pod sygn. akt XII GUp 100/09. Pismem z dnia 22 lutego 2010 r. syndyk zwrócił się o przyznanie zaliczki na poczet wynagrodzenia w kwocie 10.000 zł plus należny podatek VAT.

Postanowieniem z dnia 25 lutego 2010 r. Sąd Rejonowy Szczecin-Centrum w Szczecinie przyznał syndykowi masy upadłości R. R. zaliczkę na poczet wynagrodzenia syndyka w kwocie 10.000 zł plus należny podatek VAT. R. R. wypłacił w dniu 31 lipca 2010 r. na swoją rzecz kwotę w wysokości 12.200 zł tytułem zaliczki na wynagrodzenie syndyka, co zostało ujęte w sprawozdaniu rachunkowym sporządzonym przez R. R. za okres od 1 kwietnia 2010 r. do dnia 31 lipca 2010 r.

Dowód: - wniosek o zaliczkę k. 234 akt sprawy o sygn.. akt XII GUp 100/09

- postanowienie z dnia 25 lutego 2010 r. k. 236 akt sprawy o sygn. akt XII GUp 100/09

- sprawozdanie rachunkowe syndyka k. 323-324 akt sprawy o sygn. akt XII GUp 100/09

Postanowieniem z dnia 17 sierpnia 2012 r. Sąd Rejonowy Szczecin-Centrum w Szczecinie odwołał syndyka masy upadłości R. R. z powodu nienależytego wypełniania obowiązków i jednocześnie ustanowił do czasu prawomocnego rozstrzygnięcia w przedmiocie odwołania syndyka tymczasowego zarządcę w osobie A. S..

R. R. pismem z dnia 17 września 2012 r. wniósł o zwrot wydatków poniesionych w związku z pełnioną funkcją w wysokości 14.683,33 zł. Wniosek został oddalony postanowieniem z dnia 14 grudnia 2012 r. R. R. wnioskiem z dnia 17 września 2012 r. na podstawie art. 165 ust. 2 oraz art. 162 ust. 2 prawa upadłościowego i naprawczego zwrócił się o ustalenie ostatecznego wynagrodzenia w wysokości 53.000 zł plus należny podatek VAT z zaliczeniem pobranych zaliczek w wysokości 10.000 zł plus należny podatek VAT.

Dowód: postanowienie z dnia 17 sierpnia 2012 r. k. 765 -768 akt sprawy o sygn. akt XII GUp 100/09 (t.IV)

- wniosek z dnia 17 września 2012 r. k. 808-809 akt sprawy o sygn. akt XII GUp 100/09 (t.V)

- wniosek z dnia 17 września 2012 r. k. 811-812 akt sprawy o sygn. akt XII GUp 100/09 (t.V)

- postanowienie z dnia 14 grudnia 2012 r. k. 955-956 akt sprawy o sygn. akt XII GUp 100/09 (t.V)

Postanowieniem z dnia 12 października 2012 r. Sąd Rejonowy Szczecin-Centrum w Szczecinie powołał syndyka masy upadłości A. J. w upadłości likwidacyjnej w osobie A. S..

Dowód: postanowienie z dnia 12 października 2012 r. k. 833 akt sprawy o sygn. akt XII GUp 100/09 (t.V)

R. R. złożył ostateczne sprawozdanie z czynności syndyka masy upadłości A. J. za okres od 31 lipca 2012 r. do 17 sierpnia 2012 r. W sprawozdaniu ujęto wydatek z masy upadłości na rzecz R. R. w wysokości 12.200 zł tytułem zaliczki na wynagrodzenie.

Postanowieniem z dnia 28 marca 2013 r. Sąd Rejonowy Szczecin-Centrum w Szczecinie odmówił zatwierdzenia ostatecznego sprawozdania z działalności odwołanego syndyka masy upadłości R. R. z dnia 30 października 2012 r.

Postanowieniem z dnia 29 maja 2013 r. Sąd oddalił wniosek byłego syndyka R. R. z dnia 17 września 2012 r. o ustalenie ostatecznej wysokości wynagrodzenia w wysokości 53.000 zł plus należny podatek VAT. W uzasadnieniu Sąd wskazał, że Sędzia komisarz zobowiązał R. R. do przedłożenia dokumentów w postaci dowodów wpłat gotówkowych i wypłat gotówkowych ponoszonych w czasie sprawowania funkcji syndyka masy upadłości. Były syndyk nie przedłożył sprawozdania z czynności oraz rachunków za okres od 1 lipca 2012 r. do 17 sierpnia 2012 r. , nie złożył także żądanych dowodów wpłat i wypłat. Sędzia komisarz odmówił nadto zatwierdzenia ostatecznego sprawozdania byłego syndyka. Wobec braku zatwierdzenia sprawozdania ostatecznego Sąd nie mógł ustalić wysokości wynagrodzenia za pełnioną funkcję syndyka zgodnie z treścią art. 165 ust. 2 prawa upadłościowego i naprawczego. Dlatego też wniosek oddalono. Postanowienie doręczono R. R. w dniu 18 czerwca 2013 r.

Dowód: - sprawozdanie k. 873-875, 877-881

- postanowienie z dnia 28 marca 2013 r. k. 1046 akt sprawy o sygn. akt XII GUp 100/09 (t.VI)

- postanowienie z dnia 29 maja 2013 r. k. 1104-1105 akt sprawy o sygn. akt XII GUp 100/09 (t.VI)

- dowód doręczenia k. 1107 B akt sprawy o sygn. akt XII GUp 100/09 (t.VI)

Sąd Rejonowy zważył, co następuje:

Powództwo zasługiwało na uwzględnienie.

Wstępnie zauważyć należy, że powód, będąc inicjatorem procesu, określa przedmiotową podstawę powództwa, zakreślając faktyczne granice kognicji Sądu w tej materii, które ulegają modyfikacji jedynie w takim zakresie, jaki wynika ze sposobu obrony przyjętego przez ich przeciwnika. Kontradyktoryjny charakter procesu co do zasady wyklucza przy tym, możliwość ingerencji Sądu w określoną przez strony płaszczyznę faktyczną sporu, co oczywiście nie niweczy obowiązku dokonania przez Sąd jej komplementarnej oceny prawnej, zgodnie z zasadą *dabis mihi factum, dabo tibi ius*.

Treść pozwu wraz z dokumentami dołączonymi do pozwu, nie pozostawia wątpliwości, że powód roszczenie swe o zapłatę kwoty 12.200 zł wywodził z faktu rozstrzygnięcia wniosku R. R. z dnia 17 września 2012 r. o ustalenie ostatecznej wysokości wynagrodzenia w wysokości 53.000 zł plus należny podatek VAT. Mianowicie Sąd Rejonowy Szczecin-Centrum w Szczecinie postanowieniem z dnia 29 maja 2013 r. oddalił powyższy wniosek. Jak argumentował powód, Sąd nie mógł ustalić wysokości wynagrodzenia pozwanego za pełnioną funkcję syndyka zgodnie z treścią art. 165 ust. 2 prawa upadłościowego i naprawczego wobec braku zatwierdzenia przez sędziego komisarza ostatecznego sprawozdania. Tymczasem R. R. pobrał zaliczkę na poczet swego wynagrodzenia w wysokości 12.200 zł z masy upadłości. Dlatego też, jak dalej wskazywał powód, winien pobraną zaliczkę zwrócić.

Tak wskazywana podstawa roszczenia winna zatem podlegać rozstrzygnięciu w oparciu o treść art. 405 k.c. w zw. z art. 410 § 1 i 2 k.c., zgodnie z którymi, kto bez podstawy prawnej uzyskał korzyść majątkową kosztem innej osoby, obowiązany jest do wydania korzyści w naturze, a gdyby to nie było możliwe, do zwrotu jej wartości. Przepis ten znajduje zastosowanie do świadczenia nienależnego. Świadczenie jest nienależne jeżeli ten, kto jej spełnił, nie był w ogóle zobowiązany względem osoby, której świadczył, albo jeżeli podstawa prawna świadczenia odpadła lub zamierzony cel świadczenia nie został osiągnięty, albo jeżeli czynność prawna zobowiązująca do świadczenia była nieważna i nie stała się ważna po spełnieniu świadczenia. Źródłem bezpodstawnego wzbogacenia jest tutaj działanie zubożonego (*solvensa*), mające charakter spełnienia świadczenia na rzecz bezpodstawnie wzbogaconego (*accipiensa*), a zubożony czyni to w przekonaniu, że świadczenie spełniane jest w ramach istniejącego lub powstającego właśnie zobowiązania (*vide*: wyrok Sądu Najwyższego z dnia 21 listopada 1966 r., o sygn. akt II PR 512/66, opubl. LEX nr 6075). Sam fakt spełnienia nienależnego świadczenia uzasadnia roszczenie kondykcyjne. W takim też przypadku nie zachodzi potrzeba badania, czy i w jakim zakresie spełnione świadczenie wzbogaciło osobę, na rzecz której świadczenie zostało spełnione (*accipiensa*), jak również czy majątek spełniającego świadczenie (*solvensa*) uległ zmniejszeniu. Uzyskanie nienależnego świadczenia wypełnia bowiem przesłankę powstania wzbogacenia, a spełnienie tego świadczenia przesłankę zubożenia. Jedną z postaci nienależnego świadczenia występuje wówczas, jeżeli miała miejsce zarówno ważna czynność prawna, jak i zobowiązanie, a podstawa świadczenia istniała w pewnym przedziale czasu i była ważna, jednak następnie podstawa ta „odpadła”. Jak wskazuje się w doktrynie, następcze odpadnięcie podstawy wynikać może z wadliwości samego zobowiązania lub jego *causa*, odwołania oświadczenia woli, odstąpienia od umowy, rozwiązania umowy, uchylenia się od skutków prawnych oświadczenia woli, ziszczenia się warunku rozwiązującego czy nadejścia terminu, roszczenia o zwrot ceny zwróconego towaru, odwołania darowizny, wystąpienia następczej niezgodności świadczenia z zasadami współżycia społecznego, niemożliwość świadczenia wzajemnego, po spełnieniu świadczenia drugiej strony czy wzruszenia prawomocnego orzeczenia (por. J. Pietrzykowski (w:) *Komentarz*, t. II, 1972, s. 969 i n.; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 13 kwietnia 2011 r., o sygn. akt V CSK 332/10, opubl. LEX nr 1129174). Jak wskazuje się w doktrynie, odpadnięcie podstawy polegać może także na takim przekształceniu stosunku prawnego lub sytuacji prawnej, które zmienia zakres i charakter świadczenia należnego drugiej stronie w taki sposób, że otrzymane już świadczenie nie mieści się w tych ramach prawnych i uzyskuje charakter świadczenia nienależnego. Zmiana lub odpadnięcie podstawy prawnej stanowić może również skutek zachowania wzbogaconego, zrealizowanego w czasie trwania stosunku prawnego i zmieniającego zakres praw i obowiązków stron w sposób trwały.

Jak już zatem wskazano, w tym stanie rzeczy o zasadności żądania powoda w tym postępowaniu należało rozważyć w oparciu o regulacje odnoszące się do nienależnego świadczenia i w oparciu o wskazane powyżej przepisy mające zastosowanie do niniejszej sprawy.

Podnieść trzeba, iż stan faktyczny, poparty dowodami z dokumentów, przede wszystkim dokumentów pochodzących z akt postępowania upadłościowego toczącego się pod sygn. akt XII GUp 100/09, a także zeznaniami powoda nie był sporny.

W szczególności bezsporne było, że postanowieniem z dnia 25 lutego 2010 r. Sąd przyznał syndykowi masy upadłości R. R. zaliczkę na poczet wynagrodzenia syndyka w kwocie 10.000 zł plus należny podatek VAT, a R. R. wypłacił w dniu 31 lipca 2010 r. na swoją rzecz kwotę w wysokości 12.200 zł, co wynika choćby ze sprawozdania rachunkowego sporządzonego przez R. R. (k. 323-324). Wprawdzie powód wskazywał na datę wypłaty powyższej kwoty 30 czerwca 2010 r., jednakże analiza akt sprawy o upadłość daty tej nie potwierdzają. Ze sprawozdania wynika natomiast data wypłaty jako 31 lipca 2010 r. i taką też datę Sąd przyjął, co kierunkowo nie zmienia w żadnej mierze sytuacji stron. R. R. wypłacił więc w dniu 31 lipca 2010 r. na swoją rzecz kwotę w wysokości 12.200 zł tytułem zaliczki na wynagrodzenie syndyka, co zostało ujęte w sprawozdaniu rachunkowym sporządzonym przez R. R. za okres od 1 kwietnia 2010 r. do dnia 31 lipca 2010 r.

Poza sporem pozostawało również, że postanowieniem z dnia 17 sierpnia 2012 r. R. R. został odwołany z funkcji syndyka z powodu nienależytego wypełniania obowiązków, a w dniu 17 września 2012 r. pozwany składał wniosek o ustalenie ostatecznej wysokości wynagrodzenia. Istotnym, dla kierunku rozstrzygnięcia sprawy był fakt, że postanowieniem z dnia 28 marca 2013 r. Sąd Rejonowy Szczecin-Centrum w Szczecinie odmówił zatwierdzenia ostatecznego sprawozdania z działalności odwołanego syndyka masy upadłości R. R.. Następnie postanowieniem z dnia 29 maja 2013 r. Sąd oddalił wniosek byłego syndyka R. R. z dnia 17 września 2012 r. o ustalenie ostatecznej wysokości wynagrodzenia w wysokości 53.000 zł plus należny podatek VAT z zaliczeniem pobranych zaliczek w wysokości 10.000 zł plus należny podatek VAT.

Wobec powyższego Sąd nie mógł ustalić wysokości wynagrodzenia pozwanego za pełnioną funkcję syndyka zgodnie z treścią art. 165 ust. 2 prawa upadłościowego i naprawczego, skoro zatwierdzenie przez sędziego komisarza ostatecznego sprawozdania nie nastąpiło.

Tytułem uwagi ogólnej wskazać bowiem należy, że zgodnie z art. 162 ust. 1 ustawy z dnia 28 lutego 2003 r. prawo upadłościowe i naprawcze, syndyk, nadzorca sądowy i zarządca mają prawo do wynagrodzenia za swoje czynności odpowiadającego wykonanej pracy. Wedle zaś art. 164 ust. 1, 3 i 4 p.u.n. (2012.10.09 tekst jednolity Dz.U.2012.1112) o wynagrodzeniu i zwrocie wydatków syndyka, nadzorcy sądowego i zarządcy orzeka sąd na ich wniosek. Syndyk traci prawo do wynagrodzenia i do zwrotu wydatków, jeżeli nie zażąda ich przed upływem terminu do wniesienia zarzutów przeciwko planowi ostatecznego podziału, a gdy odwołanie syndyka nastąpiło wcześniej - jeżeli nie zażądał ich w terminie tygodnia od dnia doręczenia mu postanowienia o jego odwołaniu. Przepis ten uzależnia zatem przyznanie wynagrodzenia i zwrot wydatków od złożenia stosownych wniosków. Postanowienie o wynagrodzeniu i zwrocie wydatków wydawane jest w postępowaniu upadłościowym, nie jest zatem dopuszczalne dochodzenie tych roszczeń w procesie. Termin, w jakim syndyk może wystąpić z żądaniem zasądzenia wynagrodzenia i zwrotu wydatków, jest terminem prekluzyjnym. W wypadku zatem jego uchybienia prawo syndyka wygasa z mocy prawa.

W świetle zaś art. 165 ust 2,3,4 p.u.n. ostateczną wysokość wynagrodzenia ustala sąd po zatwierdzeniu przez sędziego-komisarza ostatecznego sprawozdania syndyka, nadzorcy sądowego albo zarządcy z ich działalności, biorąc pod uwagę w szczególności stopień zaspokojenia wierzycieli, nakład pracy, koszty zatrudnienia innych osób w związku z czynnościami syndyka oraz czas trwania postępowania. Ostateczną wysokość wynagrodzenia sąd może ustalić jeszcze przed zatwierdzeniem ostatecznego sprawozdania syndyka, nadzorcy sądowego albo zarządcy, jeżeli tę wysokość wynagrodzenia można ustalić na podstawie zatwierdzonych sprawozdań, a ze stanu sprawy wynika, że zakres czynności, których syndyk, nadzorca sądowy albo zarządca winni dokonać jest tego rodzaju, że nie wpłynie na wysokość wynagrodzenia. Na postanowienie sądu w przedmiocie wynagrodzenia syndyka, nadzorcy sądowego i zarządcy oraz zwrotu do masy upadłości wydatków i pobranych zaliczek przysługuje zażalenie. Wypłata prawomocnie ustalonego wynagrodzenia następuje po zatwierdzeniu ostatecznego sprawozdania.

Warto jeszcze wyjaśnić, że w postępowaniu upadłościowym przewidziano zaliczki na poczet wynagrodzenia syndyka. Dla określenia wysokości tych zaliczek wprowadzono pojęcie wstępnej wysokości wynagrodzenia syndyka, nadzorcy sądowego i zarządcy. Łączna bowiem wysokość zaliczek pobranych w sprawie nie może przekraczać trzech czwartych wstępnego wynagrodzenia (art. 166 ust. 2 p.u.n.). W tym celu też ustala się wstępne wynagrodzenie. Jak podnosi się w doktrynie wstępna wysokość wynagrodzenia nie ma jednak żadnego wpływu na ostateczną wysokość wynagrodzenia. Jak wyjaśnia komentator F. Z. w komentarzu do art. 165 p.u.n. (opubl. Lex) określenie wstępnego wynagrodzenia nie przesądza też, czy wynagrodzenie będzie w ogóle przysługiwało. Jest to jedynie ustalanie wstępnego wynagrodzenia. Ostateczną wysokość wynagrodzenia, co do zasady ustala się dopiero po zatwierdzeniu ostatecznego sprawozdania syndyka, nadzorcy sądowego i zarządcy. Jednakże, jak już wspomniano, w oparciu o art. 165 ust. 3 p.u.n. możliwe jest ustalenie ostatecznej wysokości wynagrodzenia jeszcze przed zatwierdzeniem ostatecznego sprawozdania syndyka, zarządcy czy nadzorcy sądowego.

W postępowaniu w przedmiocie ustalenia wysokości wstępnego czy też ostatecznego wynagrodzenia sąd samodzielnie ustala wysokość wedle kryteriów ustawowych i nie jest związany wnioskiem syndyka, nadzorcy sądowego czy zarządcy dotyczącego wysokości wynagrodzenia. Jednocześnie, co należy zaakcentować, treść art. 165 ust. 4 p.u.n. jednoznacznie wskazuje, iż ustalając ostateczne wynagrodzenie syndyka, nadzorcy sądowego czy zarządcy sąd jest obowiązany orzec o zwrocie wypłacanych zaliczek, gdyby wypłacone zaliczki przekraczały ostateczne wynagrodzenie. Z kolei jeżeli syndyk, nadzorca sądowy lub zarządca nie złoży w ogóle wniosku o wynagrodzenie w terminie określonym w art. 164 ust. 3 i 4 p.u.n., jego uprawnienie do wynagrodzenia wygasa i w takim wypadku sąd z urzędu orzeka o zwrocie pobranych zaliczek na wynagrodzenie, a także zwrocie pobranych zaliczek na wydatki. Na postanowienie sądu w przedmiocie wynagrodzenia syndyka, nadzorcy sądowego i zarządcy oraz zwrotu ich wydatków, jak również pobranych przez nich zaliczek służy zażalenie.

Jak wyjaśnił komentator Z. Ś. w komentarzu do art. 165 p.u.n. (opubl. Lex) przy ustalaniu wynagrodzenia ostatecznego dla syndyka, nadzorcy sądowego albo zarządcy, sąd bada wysokość zaliczek na wynagrodzenie lub wydatki; w razie stwierdzenia, że pobrane zaliczki były wyższe od ostatecznego wynagrodzenia lub wydatków koniecznych do poniesienia, sąd orzeka o zwrocie zaliczek. Wskazał również, że o zwrocie zaliczek sąd orzeka także, jeżeli syndyk, nadzorca sądowy i zarządca nie złożyli ostatecznego sprawozdania; zwrot zaliczek ma nastąpić do masy upadłości.

W oparciu o powyższe rozważania stwierdzić należy, że po pierwsze pozwany jako syndyk, którego odwołano z pełnionej funkcji był związany ściśle terminem dwumiesięcznym do złożenia wniosku o przyznanie wynagrodzenia ostatecznego i termin ten zachował składając wniosek w dniu 17 września 2012 r., przy czym odwołanie nastąpiło w dniu 17 sierpnia 2012 r. Determinantem zaś stanowiącym warunek sine qua non do możliwości przyznania wynagrodzenia syndykowi jest, aby syndyk zakończył już swoją działalność (co niewątpliwie nastąpiło na gruncie rozpoznawanej sprawy, wobec odwołania syndyka), oraz, aby sprawozdania z czynności zostały zatwierdzone przez sędziego komisarza. Drugi z warunków nie został w rozpatrywanej sprawie spełniony.

Jak wynika bowiem z uzasadnienia postanowienia z dnia 29 maja 2013 r. oddalającego wniosek R. R. o ustalenie ostatecznej wysokości wynagrodzenia w wysokości 53.000 zł plus należny podatek VAT, wobec wątpliwości odnośnie wpływów i wydatków ponoszonych z masy upadłości w czasie pełnienia funkcji przez R. R., Sędzia komisarz zobowiązał syndyka do przedłożenia historii wszystkich rachunków bankowych prowadzonych w postępowaniu przez odwołanego syndyka, a R. R. do przedłożenia dokumentów w postaci dowodów wpłat gotówkowych i wypłat ponoszonych w czasie sprawowanych funkcji syndyka. Pomimo zobowiązania R. R. nie przedłożył sprawozdania z czynności i rachunkowego za okres od 1 lipca 2012 r. do 17 sierpnia 2012 r. , nie złożył także dowodów wpłat i wypłat. Postanowieniem z dnia 28 marca 2013 r. sędzia komisarz odmówił zatwierdzenia ostatecznego sprawozdania byłego syndyka.

Dlatego też, na podstawie art. 165 ust. 2 prawa upadłościowego i naprawczego, wobec braku zatwierdzonego przez Sędziego komisarza sprawozdania ostatecznego oraz braku dokumentów, o które się zwracał do pozwanego, Sąd nie mógł ustalić ostatecznej wysokości wynagrodzenia za pełnioną funkcję syndyka w postępowaniu upadłościowym A. J., a zatem wniosek z dnia 17 września 2012 r. nie został uwzględniony. W konsekwencji, brak zatwierdzenia sprawozdania ostatecznego z czynności za okres od 1 lipca 2012 r. do 17 sierpnia 2012 r. powoduje w oparciu o treść

regulacji art. 165 ust. 2 p.u.n., że Sąd nie mógł skorzystać z możliwości ustalenia ostatecznego wynagrodzenia przed zatwierdzeniem ostatecznego sprawozdania (k. 1105 akt sprawy XII GUp 100-09).

Skoro zatem wniosek o ustalenie ostatecznego wynagrodzenia dla syndyka, który został odwołany, a zatem swoją działalność już zakończył nie został rozpoznany pozytywnie, tym samym podstawa do pobrania zaliczek przez byłego syndyka – R. R. odpadła. O ile zatem podstawa prawna do poboru zaliczek istniała w trakcie trwania postępowania, to wobec odwołania z funkcji syndyka R. R., a następnie oddalenia wniosku o ustalenie ostatecznej wysokości wynagrodzenia w tym pobranych zaliczek w wysokości 10.000 zł wraz z podatkiem VAT, winien on dokonać zwrotu pobranych zaliczek, bowiem podstawa do ich uzyskania niewątpliwie nie istnieje.

Mając na uwadze powyższe, pobór zaliczek przez byłego syndyka należy rozpatrywać jako nienależne świadczenie w kategoriach odpadnięcia podstawy. O ile niewątpliwie podstawa do takiego poboru istniała, to na skutek wydania orzeczenia o oddaleniu wniosku o ustalenie wysokości wynagrodzenia doszło do przekształcenia stosunku prawnego, które zmieniło zakres i charakter świadczenia należnego R. R.. Nastąpiło powyższe w taki sposób, że otrzymane już świadczenie w postaci zaliczki nie mieści się w tych ramach prawnych i uzyskało charakter świadczenia nienależnego. W istocie R. R. dokonując poboru zaliczek winien mieć świadomość, że z pobranych zaliczek będzie musiał się ostatecznie rozliczyć, bowiem przyznana kwota jak sama nazwa wskazuje stanowiła jedynie zaliczkę. Przy czym wyjaśnić można, że w ocenie Sądu Rejonowego pozwany nie ma już podstaw do ponownego domagania się ustalenia ostatecznego wysokości wynagrodzenia, skoro złożenie takiego wniosku jest obwarowane terminem, pod rygorem utraty prawa – w przypadku odwołania syndyka - w terminie tygodnia od dnia doręczenia mu postanowienia o jego odwołaniu. Skoro pozwany wniosek taki już w postępowaniu upadłościowym złożył, nie będzie mógł domagać się ponownie ustalenia ostatecznej wysokości wynagrodzenia. Zauważyć również można, że Sąd nie uznał wniosku za przedczesny, a jedynie za niezasadny, z uwagi na niespełnienie warunków koniecznych do przyznania ostatecznego wynagrodzenia.

Na gruncie niniejszej sprawy, skoro w dniu 29 maja 2013 r. zapadło orzeczenie Sądu Rejonowego Szczecin-Centrum w Szczecinie w przedmiocie oddalenia wniosku o ustalenie ostatecznej wysokości wynagrodzenia w wysokości 53.000 zł plus należny podatek Vat, tym samym od dnia następnego pozwany pozostawał w zwłoce w spełnieniu świadczenia zwrotu zaliczki, z czym powinien się liczyć, tym bardziej, że postanowienia oddalającego jego wniosek o przyznanie wynagrodzenia nie skarżył. Dlatego też rozstrzygnięto o odsetkach za zwłokę od dnia 30 maja 2013 r.

Mając na uwadze to wszystko orzeczono jak w punkcie I sentencji.

O kosztach procesu orzeczono na podstawie art. 98 § 1 i 3 k.p.c. Na poniesione przez powoda koszty składały się opłata sądowa w wysokości 610 zł, zaliczka na poczet wynagrodzenia kuratora k. 400 zł, a zatem łącznie 1100 zł. W takim stanie rzeczy sąd orzekł jak w pkt II sentencji.

O wynagrodzeniu kuratora rozstrzygnięto na podstawie Ministra Sprawiedliwości z dnia 13 listopada 2013 r. w sprawie określenia wysokości wynagrodzenia i zwrotu wydatków poniesionych przez kuratorów ustanowionych dla strony w sprawie cywilnej. Zważywszy na treść § 1 ust. 1 rozporządzenia, wysokość wynagrodzenia kuratora ustanowionego dla strony w sprawie cywilnej, zwanego dalej "kuratorem", nie może przekraczać stawek minimalnych przewidzianych przepisami określającymi opłaty za czynności adwokackie. Stosując przy tym art. 109 § 2 zd. 2 k.p.c., a mianowicie uwzględniając niezbędny nakład pracy kuratora, czynności podjęte przez niego w sprawie, a także charakter sprawy i wkład kuratora w przyczynienie się do jej wyjaśnienia i rozstrzygnięcia, orzeczono jak w punkcie III sentencji.